

WDROŻENIE MODUŁU WYPOŻYCZALNI SYSTEMU KOMPUTEROWEGO PROLIB W BIBLIOTECIE PEDAGOGICZNEJ IM. H. RADLIŃSKIEJ W SIEDLCACH

Jolanta Stempień, Biblioteka Pedagogiczna im. Heleny Radlińskiej w Siedlcach

Automatyzacja biblioteki wymaga nie tylko sprzętu komputerowego, ale także odpowiedniego oprogramowania, dostosowanego do obsługi procesów bibliotecznych. Składa się ono zwykle z kilku modułów: gromadzenia zbiorów, opracowania formalnego i rzeczowego, automatycznego katalogu dostępnego dla czytelników (OPAC), opracowania czasopism, obsługi wypożyczeń.

Pod koniec roku 2002 Biblioteka Pedagogiczna w Siedlcach zakupiła system komputerowy PROLIB. Od 2003 r. zaczęły się prace nad wdrożeniem modułu opracowania zbiorów oraz wypożyczalni. Ostatni z nich w pełni automatyzuje czynności związane z rejestracją czytelników i wykonywanych przez nich transakcji wypożyczeń, zwrotów, prolongat i rezerwacji. Identyfikacja dokumentów i użytkowników jest realizowana za pomocą kodów kreskowych. System umożliwia przyznawanie grupom czytelników zróżnicowanych uprawnień. Dzięki analizie przeprowadzanych operacji, bibliotekarze na bieżąco otrzymują informację o pozycjach nie zwróconych w terminie wraz z wydrukiem upomnienia, automatycznie naliczoną karą i ewentualną blokadą konta. Aby móc wykonywać te wszystkie czynności, musieliśmy się do tego odpowiednio przygotować.

W grudniu 2003 r. pracownicy Wydziału Udostępniania Zbiorów zaczęli tworzyć bazę czytelników. W związku z tym zostały ustalone niezbędne parametry identyfikujące poszczególne osoby. Zapisanie nowego czytelnika wykonuje się w akcji "Dodaj". System sam nadaje kolejne numery. Korzystając z dokumentów użytkowników biblioteki z danymi personalnymi, wprowadza się do pamięci komputera: nazwisko, imię, dokument, zakład pracy, adres stały, status, telefon w uwagach biblioteki, hasło, uprawnienia do korzystania z wypożyczalni.

Status czytelnika określa maksymalną ilość pozycji na koncie i maksymalny okres udostępniania pozycji dla danego czytelnika. W naszej bibliotece przyjęliśmy następujące statusy: emeryt, inni pedagogiczni, inni, nauczyciel podstawowy, nauczyciel ponadpodstawowy, nauczyciel przedszkola, pracownik, student, uczeń. Każdy z czytelników ma założone hasło dostępu do katalogu i powinien je zmienić na indywidualne. Przy pierwszej wizycie czytelnika w roku kalendarzowym, system przypomina o sprawdzeniu jego danych osobowych. Jeżeli należy je zmienić, korzystamy z akcji "Popraw". Po wprowadzeniu danych osobowych czytelnik otrzymuje od nas kartę biblioteczną z numerem dostosowanym do automatycznego przetwarzania. Numer ten znajduje się na karcie bibliotecznej w postaci kodu paskowego. Karta musi być przez system "wydana". W innym wypadku nie powiedzie się automatyczne wypożyczenie dokumentu przy jej pomocy. Ponadto zostały przez nas ustalone parametry dotyczące zamawiania, rezerwowania i prolongowania dokumentów. Podstawowym, niezbędnym warunkiem do automatycznego wypożyczania, było wprowadzenie całego inwentarza do bazy. Jest on na bieżąco uzupełniany opisami bibliograficznymi.

Aby móc przejść do wypożyczeń przy pomocy czytnika, musieliśmy nakleić również kody na dokumenty, które ich nie posiadały. Udało nam się to zrobić do lipca 2004 r. Oprócz tego konieczne jest przekazanie dokumentów do "Magazynu". Po spełnieniu tych warunków, od września rozpoczęliśmy wypożyczanie wyłącznie w systemie PROLIB. Wszystkie operacje związane z wypożyczaniem, zwrotem czy też prolongowaniem książek odbywają się na indywidualnych kontach czytelników. Można się do niego dostać w różny sposób: poprzez akcję "Wypożyczenia", "Udostępnianie", "Zwroty", "Prolongaty" lub "Czytelnicy" - Konta. W akcji "Czytelnicy" - Inne natomiast, istnieje możliwość sprawdzenia naliczonych kar za przetrzymane dokumenty ponad ustalony przez bibliotekę termin. Z tego też miejsca drukujemy dowody wpłat. Oprócz tego mamy możliwość zablokowania konta czytelnika niesumiennego czy też takiego, który podbił u nas kartę rozliczeniową.

Dzięki zastosowaniu tego systemu, katalog Biblioteki Pedagogicznej jest dostępny w Internecie. Ułatwia to dostęp czytelnikowi do naszych zbiorów, oszczędza ich czas. Jeżeli czytelnik odnajdzie książkę w katalogu komputerowym i wykona opcję "Wyślij zamówienie", wtedy status dokumentu z dostępnego zmieni się na "Zamówienie realizowane". Po przyniesieniu książki z magazynu, bibliotekarz wykonuje "Zamówienie zrealizowane". W tym momencie czytelnik otrzymuje informację na swoje konto internetowe o książce,

którą zamówił. Zamówienie w naszej bibliotece ważne jest przez siedem dni. Jeżeli w tym czasie książka nie zostanie odebrana, zmienia swój status na dostępną ewentualnie zarezerwowaną przez następną osobę. Czytelnicy mają bowiem możliwość rezerwowania zbiorów wypożyczonych. Atrakcyjna w tym systemie okazała się możliwość dokonywania prolongaty samodzielnie przez czytelników przez katalog OPAC.

Książki uszkodzone lub przeznaczone do zabezpieczenia w folię "Przekazujemy do oprawy". W ten sposób mamy kontrolę nad zbiorami, których chwilowo nie ma w magazynie. Prowadzona historia wypożyczalni i aktywności czytelnika jest podstawą do tworzenia różnych raportów: statystyki, zamówień realizowanych, zamówień przeterminowanych, raportu wpłacanych kar i innych. Jednym z nich jest wydruk upomnień. Aby wydrukować upomnienia należy w pierwszej kolejności wykonać "Analizę kont". Jest to operacja niezbędna dla przygotowania aktualnej listy czytelników, którym należy wysłać upomnienia. System pozwala generować trzy kolejne upomnienia związane z przetrzymaniem dokumentu w określonych odstępach czasu i rejestrować związaną z tym informację w rekordzie użytkownika. Ważną rzeczą jest możliwość sprawdzenia wykonywanych operacji na kontach czytelników w opcji "Historia wypożyczalni".

Rok pracy w tym systemie minął pod znakiem ciągłej nauki. Było i jest to możliwe dzięki ścisłej współpracy z bibliotekarzem systemowym i administratorem bazy danych. Zadowolenie użytkowników z możliwości dostępu do katalogu OPAC rośnie z każdym dniem. Potwierdzeniem tego jest coraz większa ilość wejść na stronę oraz wysyłanych do nas zamówień.